Rakennusliitto
BYGGNADSFÖRBUNDET

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle

Rakennusliitto ry lausuu hallituksen esityksestä eduskunnalle laiksi työntekijöiden lähettämisestä annetun lain muuttamisesta (HE 71/2020 vp) seuraavaa:

Käsillä oleva implementointi koskettaa selvästi eniten rakennussektoria.

Merkittävin kysymys on matka- ja majoituskustannusten korvaaminen lähettäjävaltiosta Suomeen ja sitä koskeva yleisen järjestyksen edellyttämä suojasäännös (5 a §:n 1. momentti). Rakennusliitto katsoo, että *ordre public*-säännös on erityisesti rakennussektorin olosuhteissa välttämätön. Muusta esitykseen liittyvästä ei ole isompaa aihetta lausuakaan.

Eurooppalainen sääntelykonteksti ja työmarkkinaintressien monikanavaisuus huomioiden 5 a §:n relatiivinen muoto näyttäytyy realistisimpana asian ratkaisuna.

Lähetettyjen työntekijöiden yhdenvertaisen kohtelun ongelmat ovat rakennusalalla liian yleisiä ja varsin konkreettisia. Aluehallintovirasto raportoi 2019 syksyllä joka toisen tarkastuksen yhteydessä ilmenneen puutteita lähetetyn työvoiman palkkauksessa.

Ajankohtaisen epidemiatilanteen myötä on noussut esiin tavanomaista räikeämmin sekin, että lähetettyjen työntekijöiden majoitusolosuhteet ovat usein kyseenalaisia. Alkuperäisen direktiiviehdotuksen tarkoittama työnantajavelvoitteiden vapaaehtoisuus ei voisi mitenkään suojata lähetettyjen työntekijöiden oikeutta myös terveytensä osalta siedettäviin olosuhteisiin.

Rakennusalan aliurakointiaste on jatkanut nousuaan. Käytännön rakennusurakoita ja -toimeksiantoja toteuttaa yhä suurempi joukko pieniä työnantajayrityksiä. Kustannustehokkuus alan ketjutetussa rakenteessa on tarkoittanut sitäkin, että huokeamman kustannustason maista työntekijöitä lähetettävät yritykset ovat olleet erittäin kilpailukykyisiä. Rakennusteollisuus ry:n tilastot ulkomaalaisen työvoiman osuudesta todentavat, ettei nykyiseen työehtosopimuksiin perustuvaan sääntelyyn liity kansallisen markkinan suojelemisen piirteitä.

Lähetettyjen työntekijöiden kansallisuus ei ole sidottu jäsenvaltioon, josta lähettäminen tapahtuu. Myöskään lähettävän yrityksen faktiselle toiminnalle lähettäjävaltiossa ei ole toimivia kriteereitä. Tämä on kehityspiirteenä ollut selvästi havaittavissa myös Rakennusliiton kenttätyössä. Työvoiman lähettäminen koskien myös kolmansien maiden työvoimaa on vastaisuudessakin osalle yrityksistä

Rakennusliitto ry
Edunvalvontaosasto
PL 307, Siltasaarenkatu 4
00530 Helsinki
Puh 020 774 003
Fax 020 774 3062
www.rakennusliitto.fi
Y-tunnus 0213629-4

houkuttavinta juuri sieltä, missä työntekijöitä suojaavat säännökset jo lain puolesta puuttuvat.

Komissio puolustaa, ehkä direktiivin alkuperäistä ratiota vastaamattomastikin, jäsenvaltion mahdollisuutta olla säätämättä asianmukaisesti tai jopa kokonaan matka- ja majoituskulujen korvaamisesta. Eurooppalainen todellisuus ei kuitenkaan näyttäisi toimivan vapaaehtoisen vastavuoroisuuden periaatteella. Rakennusalan työntekijöiden näkökulmasta komission mallissa olisi kyse lähinnä laillistetusta rakenteellisesta arbitraasista. Se ohjaisi alan kansainvälistä toimeliaisuutta muotoon, jossa lähetettyjen työntekijöiden työehtosopimuksen mukaisista minimipalkoista vähennettäisiin käytännössä säännönmukaisesti 1/3.

Rakentamiselle on leimallista se, että työnteon kohteet muuttuvat. Urakoista kilpaillaan siellä, missä niitä on tarjolla. Kyse voi olla suurtyömaasta, kuten metsä-, kaivos- ja energiateollisuuden tai julkisen infran hankkeissa, mutta aivan yksinkertaisesti siitäkin, että rakentamisen tarpeet vaihtelevat ajassa maamme eri alueilla ja kaupungeissa.

Työvoiman liikkuvuuden ja yritysten reilun kilpailun kannalta komennustyötä koskevat työehtosopimusnormit ovat keskeisen tärkeässä roolissa. Niiden avulla rakentamista on mahdollista suunnata kulloisenkin tarpeen mukaan siten, että työntekijöillä on edelleen mahdollisuus toimeentuloon ja keskenään yhdenvertaiseen asemaan työnsä suorittamiseksi. Alan ansiotaso ei mitenkään mahdollista matkustelua ja asunnon hankkimista kulloisenkin työmaan läheisyyteen.

Jos toisesta jäsenvaltiosta työntekijöitä Ouluun lähettävä yritys komission esittämällä tavalla tulisi kotivaltionsa puutteellisen normiston nojalla rinnastaa oululaiseen yritykseen oulunseudulla asuvine työntekijöineen, tarkoittaisi tämä kategorista eriarvoisuutta Jyväskylässä tai Kuopiossa toimivan yrityksen ja sen työntekijöiden kilpailuolosuhteille.

Se merkitsisi rakennusalalla nk. *level playing field*- edellytysten ratkaisevaa heikentymistä.

Vaikka EU-tuomioistuimen *ordre public*- periaatetta koskevaa soveltamiskäytäntöä leimaisikin tietty juridinen varautuneisuus, se ei voi tarkoittaa rakennusalan rakenteen ja tosiasiallisten toimintaedellytysten ylenkatsomista. Se olisi, osuvamman akateemisen sanan puuttuessa, tyhmää.

Hakaniemessä 27. toukokuuta 2020

Rakennusliitto ry

Jyrki Ojanen
Vastaava lakimies